

DREPTUL DE ACCES LA INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC – ÎN PERICOL

La data de 17 iunie 2020, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție (CSJ) a emis o [decizie](#) de natură să genereze un impact semnificativ asupra exercitării și revendicării dreptului de acces la informațiile oficiale (*de interes public*).

Ab initio, precizez că intrarea în vigoare a [Codului administrativ](#) din 19.07.2018 a generat o serie de neclarități în ceea ce privește incidența prevederilor acestuia asupra procedurilor de exercitare și revendicare a dreptului de acces la informație. Or, actualul cadru legal deja conținea un act normativ cu caracter special – [Legea privind accesul la informație](#) – care reglementa și continuă să reglementeze raporturile juridice aferente procesului de asigurare și realizare a dreptului constituțional de acces la informațiile de interes public, precum și modalitățile de apărare a acestui drept.

Practicile administrative și judiciare cristalizate în perioada de la intrarea în vigoare a Codului administrativ și până în prezent reflectă aplicarea, în funcție de calitatea furnizorului de informație, atât a prevederilor Codului administrativ, cât și a Legii privind accesul la informație (*lege specială*).

În disonanță cu aceste practici, prin decizia recent emisă, instanța supremă a statuat că Legea privind accesul la informație **este căzută în desuetudine**, această constatare arbitrară a instanței de recurs fiind în mod vădit lipsită de substrat legal și factologic. Adicional, modul de interpretare și aplicare a principiilor de drept și a prevederilor legale de către instanță stârnește numeroase dezbateri de ordin juridic privind ulterioara reglementare a procesului de exercitare și revendicare a dreptului de acces la informație.

La stabilirea „caracterului desuet” al Legii, curtea s-a bazat pe următorul raționament: *„deși (legea) nu este abrogată sau neajunsă la termen, (aceasta) nu se mai aplică datorită schimbării condițiilor care au impus inițial adoptarea ei”*.

Totodată, instanța de recurs a reținut în mod eronat că *„legislatorul nu a abrogat expres **Legea privind accesul la informație nr. 982 din 2000**, însă ea **a devenit inaplicabilă odată cu intrarea în vigoare a Codului administrativ la data de 1 aprilie 2019**, acesta fiind un caz distinct de încetare a acțiunii unei legi în timp, prevăzută în art. 74 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017.”*

Netemeinicia acestor constatări și aplicarea eronată a teoriei desuetudinii în cazul Legii privind accesul la informație poate fi demonstrată atât din analiza principiilor de drept referitoare la acțiunea legii în timp, cât și prin reiterarea celor stabilite în jurisprudența Curții Constituționale în partea ce ține de aprecierea caracterului desuet al actelor normative.

[Legea cu privire la actele normative](#), la care însuși Colegiul CSJ face trimitere, prevede la art. 74 alin. (1) lit. e) că actele normative își încetează acțiunea dacă au devenit desuete.

În acest sens, menționez că într-o [hotărâre](#) a Curții Constituționale (CC), a fost statuat că desuetudinea unei legi presupune, pe de o parte, lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia, iar pe de altă parte, existența unei practici opuse în cadrul comunității. În esență, teoria desuetudinii reprezintă o punere în operă a ideii potrivit căreia dreptul trebuie să evolueze odată cu schimbarea realităților sociale.

Dacă este să analizăm cele statuate de către CSJ prin prisma criteriilor de constatare a caracterului desuet al legii (*criterii definite de Curtea Constituțională*), precum și prin contrapunere la specificul

cauzelor la care face referire CC, putem deduce cu certitudine că instanța de recurs a dat o interpretare greșită atât a prevederilor Legii cu privire la actele normative, cât și a teoriei desuetudinii.

Reieșind din actualele practici administrative și jurisprudența națională, este evident că Legea privind accesul la informație reflectă realitățile juridice actuale și trebuie să beneficieze de autoritatea conferită inițial de către legiuitor. Mai mult, în virtutea aplicării îndelungate și continue a prevederilor legii menționate, precum și a inexistenței unei practici opuse în acest sens, se poate afirma fără echivoc că, la momentul actual, desuetudinea Legii privind accesul la informație nu poate face obiectul unor constatări ale CSJ.

De altfel, și încercarea instanței de recurs de a justifica „inaplicabilitatea” legii prin prisma conceptului de „voință a legiuitorului” este inoportună. Or, în momentul adoptării Codului administrativ, Parlamentul a abrogat expres două acte normative ([Legea cu privire la petiționare](#) și [Legea contenciosului administrativ](#)) care deveniseră inaplicabile. În același timp, Legea privind accesul la informație a fost lăsată în vigoare, fapt ce denotă că legiuitorul a considerat că aceasta este aplicabilă și ulterior adoptării Codului administrativ.

Într-o altă ordine de idei, se remarcă faptul că cele menționate în constatările instanței de recurs sunt de natură să genereze o practică judiciară defectuoasă. Or, Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației, deciziile emise de către aceasta servind drept repere de uniformizare în jurisprudența națională.

Astfel, expunerea Colegiului Curții Supreme de Justiție este în măsură să determine aplicarea exclusivă, în litigiile privind accesul la informațiile oficiale, a prevederilor Codului administrativ în cazurile similare deduse judecării instanțelor de fond, celor de apel precum și instanțelor de recurs.

Deși Codul administrativ instituie un mecanism alcătuit din norme procedurale care pot asigura reglementarea mecanismului de exercitare a dreptului de acces la informație, acesta nu conține norme materiale care să înglobeze drepturi, garanții și obligații corelative similare celor prevăzute de Legea privind accesul la informație. În esență, solicitanții, în lipsa unui cadru legal suficient, vor fi privați de posibilitatea de a-și întemeia cererea pe norme de drept material ce le-ar justifica exercitarea dreptului de acces la informațiile de interes public.

Totodată, subliniez că inaplicabilitatea Legii privind accesul la informație va avea drept efect imposibilitatea solicitanților de a se adresa cu cereri în adresa furnizorilor de informație, care nu se includ în categoria instituțiilor/autorităților publice. Mai exact, persoanele fizice și juridice care, în baza legii sau a contractului cu autoritatea publică ori instituția publică, sunt abilitate cu gestionarea unor servicii publice și culeg, selectează, posedă, păstrează, dispun de informații oficiale nu pot fi obligate în baza Codului administrativ să furnizeze informații. Or, acesta reglementează în exclusivitate raporturile administrative apărute în procesul de desfășurare a activității administrative.

În completarea problematicilor expuse mai sus, intervine incertitudinea modului de aplicare a prevederilor legale în cazul contravenției de încălcare a legislației privind accesul la informație (art. 71 [Cod contravențional](#)). Altfel spus, *cum vor fi aplicate sancțiunile pentru încălcarea unor prevederi, dacă acestea au fost declarate desuete și inaplicabile?*

Creșterea gradului de valorificare a dreptului de acces la informație și de eliminare a numeroaselor bariere în exercitarea acestui drept reprezintă o aspirație a societăților democratice, care au creat tendința reglementării relațiilor aferente dreptului de acces la informație prin legi speciale. Acest lucru

este determinat de necesitatea existenței unui act normativ special care să instituie garanții suficiente, eficiente, clare și previzibile în vederea facilitării unui acces mai rapid la informațiile de interes public.

Este necesar a se sublinia că, și în contextul aplicabilității de până acum a Legii privind accesul la informație, solicitanții se confruntau cu diverse dificultăți și întâmpinau numeroase bariere în exercitarea dreptului de acces la informație. Însă, intervenirea constatărilor Colegiului CSJ privind desuetudinea legii menționate vor spori gravitatea situației, generând repercusiuni și limitări ale dreptului de acces la informațiile de interes public.

În contextul celor enunțate, este evidentă amploarea pericolului de îngrădire a dreptului de acces la informație. În perioada ce urmează, rămâne de urmărit parcursul jurisprudențial și modalitatea de reacționare a instanțelor naționale la constatările Curții Supreme de Justiție. Cert este că cele statuate de Colegiul CSJ pot crea un impas dramatic în exercitarea, valorificarea și apărarea dreptului de acces la informație, garantat tuturor cetățenilor unui stat de drept, care aspiră spre idealurile unei democrații avansate.

Cristina Durnea, juristă

Centrul pentru Jurnalism Independent
